

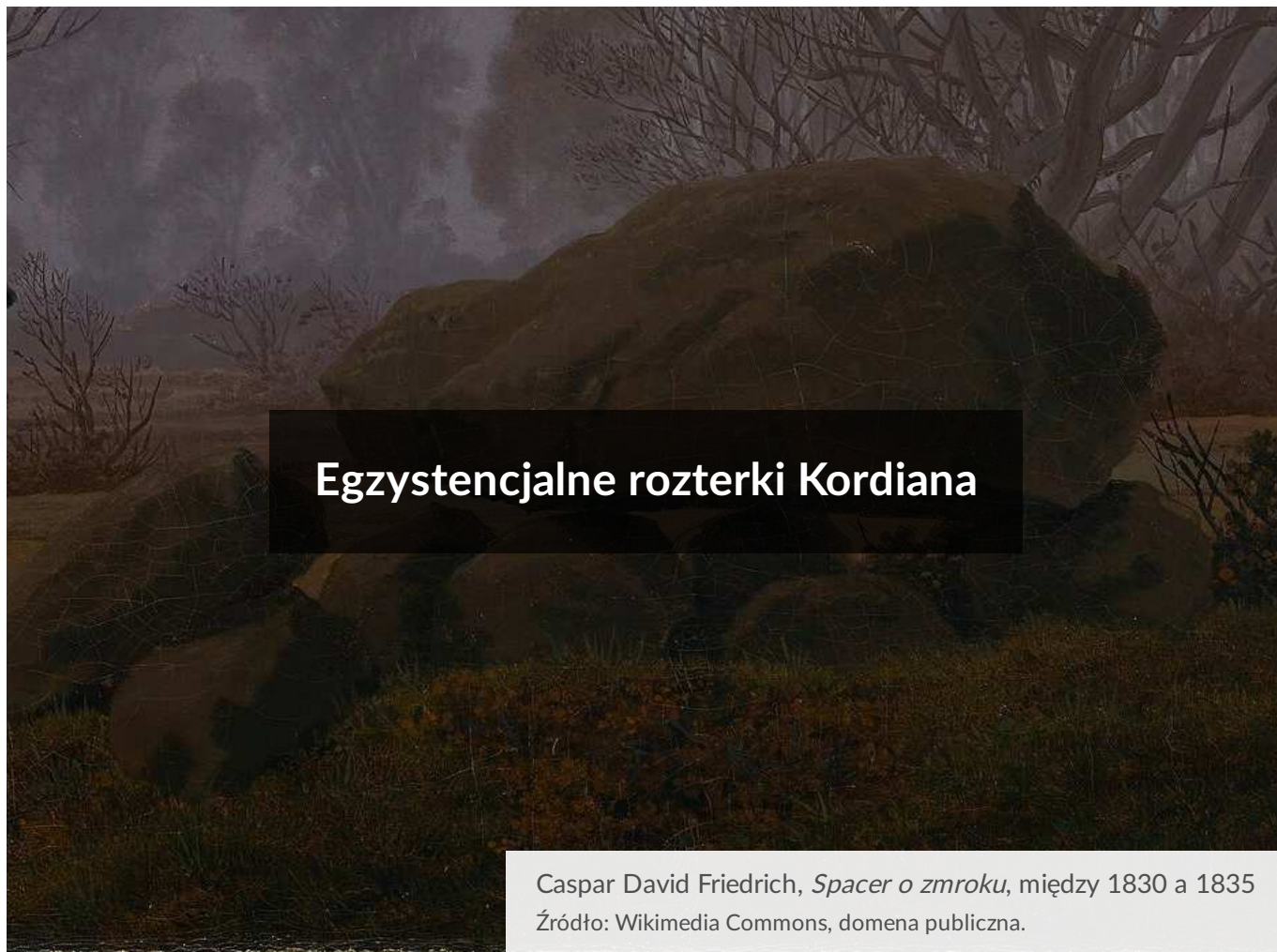

Egzystencjalne rozterki Kordiana

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Film](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Alina Witkowska, *Juliusz Słowacki*, [w:] Alina Witkowska, Ryszard Przybylski, *Romantyzm*, Warszawa 1999, s. 329.
- Źródło: Alina Witkowska, *Juliusz Słowacki*, [w:] Alina Witkowska, Ryszard Przybylski, *Romantyzm*, Warszawa 1999, s. 331.

Caspar David Friedrich, *Spacer o zmroku*, między 1830 a 1835
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Co pozwala jednostce zmierzyć się z historią? Skąd bierze się moc, która pozwala przeciwstawić się zbiorowości?

Kordian Juliusza Słowackiego to unikalne studium romantycznego indywidualizmu. Dorastanie tytułowego bohatera do roli zabójcy cara stanowi bolesny proces walki z samym sobą, próbę pokonania wewnętrznych słabości i przekroczenia własnej egzystencji. Gwałtowność uczuć, głębia dylematów i świadomość nieuchronnej klęski budują dramatyzm tej postaci. Kordian ma poczucie swojej wyjątkowości i to także czyni go jednym z najciekawszych bohaterów polskiego romantyzmu.

Twoje cele

- Wskażesz wspólne cechy bohaterów romantycznych przedstawionych w wykładzie eksperta.
- Ocenisz, czy można uznać Kordiana za bohatera pogranicza między ideami oświeceniowymi i romantycznymi.
- Wyjaśnisz przyczyny romantycznej choroby wieku, na którą cierpi m.in. Kordian, bohater dramatu Juliusza Słowackiego.
- Zdefiniujesz termin „winkelriedyzm”.

Przeczytaj

Perypetie życiowe Kordiana, tytułowego bohatera dramatu Juliusza Słowackiego, są – obok Mickiewiczowskiego Gustawa-Konrada – jedną z ciekawszych biografii młodzińczych w literaturze polskiego romantyzmu.

((Alina Witkowska

Juliusz Słowacki

Jest bowiem *Kordian* także dramatyczną opowieścią o dojrzewaniu, poznawaniu kręgów życia i o zmierzeniu się jednostki z historią. Wszakże odrębność drogi Kordiana w stosunku np. do bohatera *Dziadów* części III na tym m.in. polega, że nie prowadzi on metafizycznego rozrachunku z Bogiem, nie spiera się o sens historii i prawo człowieka do ingerencji w jej fałszywy porządek. Kordian prowadzi rozrachunek przede wszystkim z samym sobą, sam dla siebie jest partnerem sporu i wewnątrz siebie usuwa zawady oddzielające go od uczestnictwa w historii. Droga Kordiana pomyślana jest jako dorastanie do roli czynnej i zarazem przywódczej wobec innych. Konkretnie zaś – do roli spiskowca i zabójcy cara.

Źródło: Alina Witkowska, *Juliusz Słowacki*, [w:] Alina Witkowska, Ryszard Przybylski, *Romantyzm*, Warszawa 1999, s. 329.

Kordian, pocztówka

Źródło: Biblioteka Cyfrowa Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Lublinie, domena publiczna.

Sposób kreacji literackiej, jaki opisuje Alina Witkowska w odniesieniu do Kordiana, był charakterystyczny dla europejskiego romantyzmu, który hołdował indywidualizmowi, niechętnie identyfikował bohatera ze wspólnotą, zbiorowością. Dlatego

Okładka angielskiego wydania poematu *Wędrówki Childe Harolda* Lorda Byrona z 1825 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

na pierwszym planie są uczucia jednostek, bohaterów targanych skrajnymi emocjami, niezdolnych do szczęścia. Przykładami takich postaci są: wędrujący przez Europę w poszukiwaniu ukojenia dla cierpiącej duszy Harold z poematu Byrona *Wędrówki Childe Harolda*; dążący do zemsty za śmierć ukochanej Giaur z utworu Byrona o tym tytule; oskarżony o [egotyzm](#) i skrajny indywidualizm tytułowego bohatera powieści *René* de Chateaubrianda; wreszcie dręczony poczuciem pustki i niepokojem Oktaw z utworu de Musseta *Spowiedź dziecięcia wieku*. W literaturze polskiej zaś indywidualizm z reguły znaczy tyle, ile może przysłużyć się ogółowi, narodowej sprawie. Wybitne jednostki (Konrad z *Dziadów* cz. III, hrabia Henryk z *Nie-Boskiej komedii*) stają się

przywódcami, niejako składając ofiarę z siebie samych, by przysłużyć się ojczyźnie, społeczeństwu bądź idei. Kordian (imię znaczące: mąż serca od *cor* – serce) jest inny, nie staje w obronie zbiorowości, ale występuje przeciwko niej.

Alina Witkowska

Juliusz Słowacki

Nie znaczy to, aby przemiana Kordiana na szczycie Mont-Blanc z młodego utracjusza w polskiego patriotę łączyła się z odrzuceniem indywidualizmu i z przywdzianiem skromnej szaty żołnierza idei. Kordian ma ciągle wiele podziwu dla siebie i swej wyjątkowości – „Jam jest posąg człowieka na posągu świata” – toteż układa swoją rolę patrioty z różnorodnej materii romantycznego indywidualizmu, m.in. z [dandysowskiego](#) upodobania do pięknych i niezwykłych gestów. Zatem i jego rola patrioty nie może być mała ani zwykła. Sięga po przywództwo, marzy – jak Konrad Mickiewicza – o rządzie dusz, tyle że nie Bóg ma mu je przekazać, ale ludzie dobrowolnie powinni mu się „dać w ręce”. Kordian należy do tych wyjątkowych osobistości romantyzmu, które sięgają po przywództwo i widzą w sobie ducha wiodącego innych. Gdy to przywództwo nie zostanie mu dane –

większość spiskowych wypowiada się przeciwko zabójstwu cara – Kordian wybucha przeciw nim pogardą rasowego indywidualisty: „Olbrzymy spadli ze szczudeł – to karły!” „...idźcie! gardzę wami!”, i wykonuje gest, który jest efektem pogardy oraz rozmiłowania w pięknie roli straceńca-mściciela. Czynu dokona sam.

Źródło: Alina Witkowska, *Juliusz Słowacki*, [w:] Alina Witkowska, Ryszard Przybylski, *Romantyzm*, Warszawa 1999, s. 331.

Juliusz Słowacki zapewne znał europejską literaturę swoich czasów, stworzył więc bohatera na miarę tych wzorów. Egzystencjalne rozterki Kordiana wpisują się w niemal bliźniacze przeżycia jego literackich „braci”. Droga bohatera, nieustannie pogrążonego w wątpliwościach, dręczonego „chorobą wieku” i naznaczonego piętnem śmierci, wiedzie ku nieudanej ofierze.

Słownik

egocentryzm

(łac. *ego* – ja; *centrum* – środek) – postawa życiowa, zgodnie z którą traktuje się własną osobę i własne przeżycia jako najważniejszy punkt odniesienia do oceny rzeczywistości

egotysta

(fr. *égotisme*) człowiek przesadnie zajmujący się własną osobą, własnymi uczuciami

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z wykładem prof. Michała Kuziaka. Następnie wskaż cechy bohaterów romantycznych omówionych w wykładzie. Ustal, czy przedstawione postaci noszą jakieś cechy wspólne.

Polecenie 2

Wyjaśnij, na czym polegała romantyczna choroba wieku.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DGGYCb5NZ>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiadający o tzw. chorobie wieku w okresie romantyzmu

Słownik

werteryzm

postawa wzorowana na głównym bohaterze powieści J.W. Goethego *Cierpienia młodego Wertera*; obejmuje takie cechy, jak pesymizm, poczucie bezcelowości życia, wybujała uczuciowość, egotyzm (nadmierne zajmowanie siebie i innych własną osobą), poetyzm i skłonności samobójcze

Film

Polecenie 1

Wyjaśnij, w jaki sposób klęska ideałów oświeceniowych wpłynęła na konstrukcję bohatera dramatu Słowackiego.

Polecenie 2

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DT5uXlmT0>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film dotyczący egzystencjalnych rozterek Kordiana.

Ćwiczenie 1

W jakim sensie Kordian jest postacią pograniczną między ideami oświeceniowymi a romantycznymi? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐

Wyrusza w podróż z pobudek racjonalnych, ale otaczający go świat wymyka się poznaniu rozumowemu.

☐

Bohater jest członkiem idealnego społeczeństwa, ale doskonałość tej społeczności okazuje się iluzją.

☐

Bohater znajduje ukojenie w świecie natury, podobnie jak bohaterowie oświeceniowych sianek i romantycznych dramatów.

☐

Kieruje się rozumem, ale bywa przesądny.

Ćwiczenie 2

Na podstawie wykładu prof. Michała Kuziaka wymień przyczyny choroby wieku, na którą cierpi Kordian.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Egzystencjalne rozterki Kordiana

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

20) Juliusz Słowacki, Kordian, wybrane wiersze, w tym Grób Agamemnona (fragmenty), Testament mój;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wskaże wspólne cechy bohaterów romantycznych przedstawionych w wykładzie eksperta;
- oceni, czy można uznać Kordiana za bohatera pogranicza między ideami oświeceniowymi i romantycznymi;
- wyjaśnisz przyczyny romantycznej choroby wieku, na którą cierpi m.in. Kordian, bohater dramatu Juliusza Słowackiego;
- zefiniuje termin „winkelriedyzm”.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- e-podręcznik;
- tablica interaktywna lub rzutnik;
- komputery z dostępem do internetu dla uczniów.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczeń przed lekcją przypomina sobie treść lektury *Kordian* Juliusza Słowackiego. Zwraca szczególną uwagę na to, z jakimi rozterkami musiał sobie radzić bohater i czy na pewno je pokonał.
2. Nauczyciel prosi również o przygotowanie przykładów bohaterów z literatury, filmu, teatru, którzy borykali się z egzystencjalnymi rozterkami.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel pyta uczniów, czy temat dotyczący rozterek bohaterów jest częsty w literaturze i sztuce. Pyta również, co odbiorcy lubią w tego typu opowieściach. Uczniowie dyskutują, przywołując przygotowane przed lekcją przykłady bohaterów i omawiając konkretne historie z nimi związane. Na zakończenie rozmowy nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie z sekcją „Przeczytaj” i odpowiedź na pytanie, jaki związek z wcześniej przeprowadzoną dyskusją ma postać Kordiana. Wnioski zostają zapisane w zeszytach.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie przechodzą do sekcji multimedialnej. Zapoznają się z filmem tam zamieszczonym. Wskazują cechy bohaterów romantycznych omówionych w wykładzie. Ustalają, czy przedstawione postaci noszą jakieś cechy wspólne. Następnie w parach wyjaśniają, na czym polegała romantyczna choroba wieku.
2. Nauczyciel włącza drugi film. Uczniowie po obejrzeniu materiału dzielą się na kilkusobowe grupy. Każdy zespół wspólnie opracowuje odpowiedzi do poleceń i ćwiczeń. Pierwsza drużyna, która skończy, zgłasza się do nauczyciela. Następuje sprawdzenie poprawności odpowiedzi. Nauczyciel może nagrodzić grupę ocenami.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel prosi uczniów o podanie słów-kluczy pasujących do lekcji (od najważniejszego do najmniej ważnego). Na przykład: Kordian, Juliusz Słowacki, dramat romantyczny, choroba wieku, winkelriedyzm.

Praca domowa:

1. Zapoznaj się z krótkim tekstem, następnie zredaguj wypowiedź na temat:
Egzystencjalne rozterki Kordiana.
Stanisław Makowski
Słowacki
Kordian miał wyrażać problematykę moralną i polityczną pokolenia, miał być «obrazem wieku». Ukazywał go autor w długim procesie dojrzewania (nieszczęśliwa miłość, przynoszące rozczarowanie podróże, skazany na przegraną spisek). Proces ten to

nieustanna konfrontacja marzeń z rzeczywistością, poszukiwanie wartości, które można by uczynić celem życia, a równocześnie łańcuch rozczarowań.

Źródło: Stanisław Makowski, *Słowacki*, Warszawa 1987, s. 50.

Materiały pomocnicze:

- *Kordian* w reż. Jana Englerta, 1994 (Ninateka).
- Juliusz Kleiner, *Istota utworu dramatycznego*, w: *Problemy teorii dramatu i teatru*, wybór i oprac. Janusz Degler, Wrocław 1988.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie, korzystając z obu sekcji „Film”, mogą przygotować się do lekcji podsumowującej wiadomości o lekturze.